

Gdańsk, dnia 07.08.2023

Prof. dr hab. Tadeusz Samerek
Dziedzina: sztuka
Dyscyplina: sztuki muzyczne

Recenzja rozprawy doktorskiej w przewodzie doktorskim **mgr He Xu**

Zleceniodawca recenzji

Rada do Spraw Dyscypliny – Sztuki Muzyczne w Akademii Muzycznej im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie

Podstawowe dane o Kandydatce

Mgr He Xu urodziła się 17 sierpnia 1995 r. W wieku ośmiu lat rozpoczęła naukę gry na wiolonczeli. Jej debiut solowy przypada na rok 2006, kiedy to wystąpiła w Liaoning Grand Theatre w Chinach.

W 2007 roku mgr He Xu kontynuowała naukę w Shenyang Conservatory of Music w klasie wiolonczeli profesora Li Yinhua. W ramach wymiany kulturalnej z Xiamen Music School wiolonczelistka mogła zaprezentować się w solowym recitalu.

W roku 2011 dysertantka zdała z pierwszą lokatą egzamin wstępny do Średniej Szkoły Muzycznej stowarzyszonej z Konserwatorium w Szanghaju, gdzie trafiła do klasy wiolonczeli prof. Liu Dahai. Po trzech latach ukończyła tę szkołę, otrzymując dyplom z wyróżnieniem. W trakcie nauki mgr He Xu brała udział w kursach mistrzowskich prowadzonych przez wybitnych profesorów: Hu Tianzonga, Yang Xuexina, Qin Liwei, Zhu Yibing, Cao Min. W tym okresie regularnie brała udział w projektach organizowanych przez Konserwatorium w Szanghaju. Trzykrotnie otrzymała też stypendium dla wyróżniających się uczniów szkoły.

2014 rok to rok przyjęcia dysertantki do Akademii Muzycznej w Krakowie (obecnie Akademia Muzyczna im. K. Pendereckiego w Krakowie) do klasy prof. Zdzisława Łapińskiego. Studia w tejże uczelni ukończyła dyplomem magisterskim z wyróżnieniem w roku 2019. Następnie mgr He Xu kontynuowała naukę w klasie prof. Zdzisława Łapińskiego w ramach studiów podyplomowych.

Podczas całego okresu studiów w Akademii Muzycznej w Krakowie wiolonczelistka brała udział w corocznie organizowanym przez Katedrę Wiolonczeli i Kontrabasu tej uczelni Festiwalu *Krakowska Wiosna Wiolonczelowa*. W tym samym czasie mgr He Xu doskonaliła swoje umiejętności na kursach mistrzowskich, prowadzonych przez tak znakomitych profesorów, jak: Peter Buck, Mindaugas Backus, Viviane Spanoghe, Vide Vujic, Karlien Bartels, Li Jiwu czy Robert Cohen.

Dużym obszarem zainteresowań mgr He Xu jest muzyka dawna. Dlatego w roku 2019 rozpoczęła studia w klasie wiolonczeli barokowej prof. Teresy Kamińskiej. Naukę kontynuowała na studiach podyplomowych w tej samej specjalności, dalej pracując pod opieką prof. Teresy Kamińskiej. Studia ukończyła z wyróżnieniem w marcu obecnego roku, natomiast studia podyplomowe w specjalności wiolonczela w roku 2021.

Wiolonczelistka aktywnie brała udział w Kursach Mistrzowskich w Łańcucie, Nowym Sączu oraz w projekcie „Artyści Jutra” finansowanym z Funduszy Europejskich. W latach 2014-2019 mgr He Xu występowała regularnie w charakterze solistki, kameralistki czy członka orkiestry w Chinach (Szanghaj, Pekin, Kanton, Shenzhen, Shenyang, Changzhou, Ningbo, Zhengzhou) i w Polsce (Warszawa, Kraków, Wrocław, Łódź, Katowice, Nowy Sącz czy Łańcut).

W 2018 roku wiolonczelistka wzięła udział w charakterze asystentki prof. Zdzisława Łapińskiego w High Level Foreign Culture and Educational Expert Project organizowanym przez Northeastern University in Shenyang. W ramach tego projektu mgr He Xu prowadziła zajęcia z zespołami kameralnymi i wykonała solowy recital.

Przygotowanie pracy pisemnej, będącej opisem dzieła artystycznego, oraz praca badawcza, którą wykonała przy tej okazji mgr He Xu, pozwoliły jej na skonstruowanie cyklu wykładów na temat współczesnej twórczości wiolonczelowej oraz na temat rozwoju muzyki XX wieku. Wykłady dyserkantka wygłosiła w marcu i kwietniu 2023 roku w Szanghaju, Shenyang i Shenzhen.

Warto wspomnieć o bogatej działalności wiolonczelistki w ramach projektów orkiestrowych. Mgr He Xu współpracowała z tak znanymi orkiestrami, jak: China Youth Symphony Orchestra, Shanghai Symphony Orchestra, Shanghai Youth Symphony Orchestra, Shanghai National Symphony Orchestra, Shenzhen Symphony Orchestra, Shenyang Symphony Orchestra, Orkiestra Symfoniczna Akademii Muzycznej w Krakowie, Orkiestra Kameralna Akademii Muzycznej w Krakowie, Barokowa Orkiestra Akademii Muzycznej w Krakowie, Sinfonietta Cracovia.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska mgr He Xu pt. *Suita na wiolonczelę solo Krzysztofa Pendereckiego i Seven Tunes Heard in China Brighta Shenga jako przykłady kulturowych inspiracji w utworach na wiolonczelę solo w XX i XXI wieku* składa się z dzieła artystycznego w postaci zarejestrowanego nagrania oraz jego opisu.

OCENA DZIEŁA ARTYSTYCZNEGO

Doktorantka dokonała nagrania dwóch utworów przeznaczonych na wiolonczelę solo:

- Krzysztof Penderecki – *Suita na wiolonczelę solo*,
- Bright Sheng – *Seven Tunes Heard in China*.

Nagrania dokonano w Sali Koncertowej Akademii Muzycznej im. K. Pendereckiego w Krakowie w dniach 20 i 21 lutego 2023 roku. Realizatorem nagrania był Kamil Madoń.

Wybór utworów, będących przedmiotem rozważań mgr He Xu, jest bardzo ciekawy. Zestawienie tych dwóch bardzo ważnych dla historii współczesnej literatury wiolonczelowej utworów jest czymś, co wydawało się bardzo oczekiwane. Można wyrazić głęboką radość, że dyserkantka odważyła się w swojej pracy twórczej na analizę tych już dzisiaj wiekopomnych dzieł. Z jednej strony pojawia się Krzysztof Penderecki z utworem, który towarzyszył mu przez



wiele lat w trakcie procesu powstawania. Kolejne części pojawiały się systematycznie, wydawane w międzyczasie przecież też jako *Divertimento*. Znak to niewątpliwy, że polski, ale o światowej sławie kompozytor przykładał bardzo duże znaczenie dla treści zawartych w ostatecznej wersji utworu. Z drugiej strony pojawia się przełomowe dzieło kompozytora Brighta Shenga, który jako jeden z pierwszych chińskich twórców potrafił niezwykle umiejętnie połączyć bogatą tradycję swojego kraju z muzycznym językiem Zachodu. Można powiedzieć, że obaj wspomniani kompozytorzy stali się ikonami oryginalnej wypowiedzi muzycznej, łączącej tradycję z aktualną narracją współczesności.

Nagranie wiolonczelistki He Xu charakteryzuje się bardzo wysokim poziomem wykonawczym. Jej gra cechuje się ogromną swobodą w operowaniu instrumentem, pomimo że obie kompozycje są ogromnym wyzwaniem dla wiolonczelisty. Dzięki temu słuchacz może zupełnie bez przeszkód zatopić się w odbiorze wielce zajmującej interpretacji.

Opowieść, jaką snuje wiolonczelistka, jest zróżnicowana i oddaje zupełnie odmienny charakter dwóch kompozycji. Można być pod wielkim wrażeniem, jak znakomicie dysertantka odczytuje intencje kompozytorów, umieszczone na pięciolinii. Pozwala to uzyskać bardzo ciekawie zarysowane obrazy każdej z części tych okazałych dzieł. Co nadaje wyjątkowości temu wykonaniu, to duża konsekwencja w realizacji założeń kompozytorskich w obu przypadkach. W *Suicie* Pendereckiego słyszymy tak potrzebne balansowanie agogiczne, kontrastowe zestawienie elementów dramatycznych, gwałtownych z głęboką intymnością, a w przypadku Shenga wręcz bardziej uwypukloną imitację oryginalnych brzmień instrumentalnych i bardzo czytelny przekaz treści rodzimych w sposób emocjonalnie nam bardzo zbliżony. Dobrze realizująca te intencje artystka jawi się jako bardzo świadoma interpretatorka, która opiera się na głębokiej wiedzy na temat stylu obu omawianych kompozycji, a przy tym dokłada swój niepowtarzalny element artystycznej wizji.

Ogromną wartością w nagraniu He Xu jest wręcz wzorcowe nagranie zarówno *Suity* Pendereckiego, jak i dzieła Brighta Shenga. Bardzo precyzyjne wykonanie może stanowić bazę dla innych wiolonczelistów, którzy szukają punktu odniesienia dla własnej interpretacji. W przypadku dzieła chińskiego kompozytora docieramy do brzmień, które nie są dla słuchaczy osadzonych w kontekście tradycyjnej muzyki zachodniej do końca jasne. Możemy podążać za dokładnymi wskazówkami interpretacyjnymi zapisanymi przez chińskiego kompozytora, ale jest to droga nieco intuicyjna. Gra He Xu jest pod tym względem dla nas idealnym drogowskazem.

Z drugiej strony pojawia się wykonanie utworu polskiego kompozytora przez wykonawczynię z innego kręgu kulturowego, która jednak, zapewne osadzona już długo w świecie polskiej kultury muzycznej i ukształtowana przez wysokiej klasy eksperta prof. Zdzisława Łapińskiego, potrafi idealnie odnaleźć się w dość niełatwym przekazie, jaki zostawił nam prof. Krzysztof Penderecki. Od artystów z nim współpracujących możemy dowiedzieć się, że oczekiwał od wykonawcy dużej dozy kreatywności. Część oczekiwań nie była zapisana przez niego samego. Zatem w przypadku procesu twórczego He Xu z pewnością niezwykle ważną okazała się opieka promotora, bardzo dobrze orientującego się w intencjach samego Mistrza.

OCENA CZĘŚCI OPISOWEJ

Już sam wybór utworów, będących podstawą obserwacji i analizy dokonanej przez dysertantkę, jest bardzo intrygujący. *Suita na wiolonczelę solo* Krzysztofa Pendereckiego oraz utwór chińskiego kompozytora Brighta Shenga, zatytułowany *Seven Tunes heard in China*, będący także suitą na wiolonczelę solo, to jedno z najważniejszych utworów powstałych na ten instrument w ostatnich pięćdziesięciu latach.

W swojej pracy mgr He Xu zarysowała bardzo szeroki kontekst wpływający na kształt opisywanych dzieł. Fascynuje przy tym doskonała jej znajomość dziejów światowej historii



muzyki. Uwypuklone zostały, szczególnie ważne w kontekście tematu pracy, dzieje rozwoju kultury muzycznej polskiej i chińskiej.

Dopiero po tej wnikliwej prezentacji pojawiają się ważne informacje dotyczące działań i rozwoju myśli twórczej K. Pendereckiego i B. Shenga. Następująca później bardzo wnikliwa analiza *Suity* i *Seven Tunes* uwzględnia nieustannie powtarzane pytanie: w jaki sposób kompozytorzy mogą zaprezentować swój własny, niepowtarzalny język muzyczny, nie rezygnując przy tym z tradycji kulturowej czy tradycji w wykorzystaniu technik kompozytorskich?

W mojej opinii szczególnie istotny okazuje się rozdział, w którym mgr He Xu wskazuje główne składowe języka właściwego dla omawianych kompozytorów. Opis polifonii zilustrowanej na konkretnych przykładach w *Suicie*, czy przedstawienie elementów sonorystycznych, a także odniesień do informacji zawartych w tytułach części uważam za bardzo cenne. Podobnie w przypadku *Seven Tunes*: otrzymujemy kompendium wiedzy na temat konkretnych odniesień materiału muzycznego do konkretnych melodii czy pieśni, zapewniający wyrazisty etniczny kontekst. W tym przypadku autorka przedstawia niemal legendę umożliwiającą odnalezienie się w jak najbardziej wiernym sposobie przekazu, uwzględniającego techniczne i interpretacyjne rozwiązania.

Z rozważań He Xu wynika bardzo ważny wniosek, że obaj kompozytorzy, kierując się w swoich poszukiwaniach swoją genialną intuicją, akt twórczy przepuszczali przez swoją artystyczną duszę. Dzięki temu Penderecki zamieniał nowy język muzyczny w nowy sposób dotarcia do metafizyki, a w przypadku Shenga następowała przemiana przyziemności w elegancję oraz wprowadzenie słuchacza w kontakt z tym, co jest znane, ale na nowy sposób. To bezsprzecznie sprawia, że mając kontakt z omawianymi dziełami, dotykamy czegoś ponadwymiarowego. To niewątpliwie udało się dysertantce udowodnić.

KONKLUZJA

Rozprawa doktorska pani mgr He Xu pt. *Suita na wiolonczelę solo Krzysztofa Pendereckiego i Seven Tunes Heard in China Brighta Shenga jako przykłady kulturowych inspiracji w utworach na wiolonczelę solo w XX i XXI wieku* oraz dzieło artystyczne, zawierające nagrania wspomnianych dwóch kompozycji, poruszają ważny temat. Dysertantka bardzo twórczo udowodniła, w jaki sposób kształtowało się niezwykle podejście do narracji muzycznej w tych dwóch wyjątkowych kompozycjach. I ten szczególny język narracji kompozytorskiej, przefiltrowany przez swoją twórczą osobowość, wiolonczelistka potrafiła niezwykle inspirująco przedstawić w bardzo osobisty sposób. Dysertantka to artystka bardzo świadoma wykonawczo, dysponująca doskonałym warsztatem instrumentalnym. Publiczność potrzebuje dzisiaj tego formatu wykonawców, którzy w swojej grze zawierają element kreacji podbudowanej ogromną wiedzą historyczną.

Z uwagi na wspomniane wyżej walory stwierdzam, że przedstawiona przez mgr He Xu praca doktorska spełnia wymagania art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2022 r. poz. 574, z późn. zm.) i zgłaszam wniosek o przyjęcie pracy oraz dopuszczenie jej do publicznej obrony.

Tadeusz Samerek

Prof. dr hab. Tadeusz Samerek